

Kirje

10.6.2024

VN/7111/2024
VN/7111/2024-YM-4

Suomen ympäristökeskus

Ympäristöministeriön kannanotto Suomen ympäristökeskuksen toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä vuodelta 2023

Suomen ympäristökeskus on ympäristöministeriön alainen ympäristöalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, joka tukee kestäväen kehityksen tavoitteiden ja keinojen arviointia ja valintaa sekä ympäristöpolitiikan toimeenpanoa. Suomen ympäristökeskus hoitaa myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käyttöön ja hoitoon liittyviä tehtäviä.

Ympäristöministeriö, neuvoteltuaan maa- ja metsätalousministeriön kanssa, antaa ohessa talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän tilinpäätöskannanoton Suomen ympäristökeskuksen toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä vuodelta 2023.

Tilinpäätöskannanoton perustana ovat viraston tilinpäätös, joka sisältää toimintakertomuksen, sekä siitä annettu valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus.

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä annettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Suomen ympäristökeskuksen toiminnan vaikuttavuus muodostuu kestävästä kehityksestä koskevan tiedon ja tietämyksen uudistamisen, päivittämisen ja välittämisen kautta. Tietoa hyödynnetään ympäristöä koskevassa suunnittelussa, päätöksenteossa, lainsäädännön valmistelussa ja toimeenpanossa sekä ympäristöasioista käytävässä yhteiskunnallisessa keskustelussa.

Suomen ympäristökeskus raportoi vuoden 2023 toimintakertomuksessaan kaudelle 2020-2023 laaditun strategisen tulossopimuksensa viimeisen vuoden toteutumisesta. Tulossopimuskaudelle Suomen ympäristökeskuksen toimintaa ohjaamaan on asetettu voimassa olleen hallitusohjelman ja hallinnonalojen strategisista tavoitteista johdettuja laaja-alaisia vaikuttavuustavoitteita. Kokonaisuutena tarkasteltuna voidaan todeta, että Suomen ympäristökeskuksen toiminta vuonna 2023 on ollut yhteiskunnallisesti vaikuttavaa kehityksen tavoitteiden sekä molempien ohjaavien ministeriöiden strategisten tavoitteiden ja hallitusohjelman mukaista.

Syke on onnistuneesti edistänyt kestävästä kehityksestä Suomessa tuottamalla tieteellisesti perusteltua tietoa ja asiantuntemusta, jota on hyödynnetty laajasti päätöksenteossa ja käytännön toimitissa ympäristön tilan parantamiseksi sekä alueellisesti että valtioneuvoston hankkeissa, kuten lakiesityksissä ja selonteoissa sekä erilaisissa toimivuusarvioinneissa.

Suomen ympäristökeskuksen tuottamia kattavia seurantatietoja, analyyskejä ja ohjeistuksia on hyödynnetty mm. luonnon monimuotoisuuden suojelun ja ilmastotavoitteiden edistämiseksi uudistetun lainsäädännön valmistelussa. Luonnonvarojen kestäväen käytön edistämiseksi Syken johtama konsortio on laatinut kansantalouden materiaaliavirroista ja niiden kehityksestä tarkastelun hyödynnettäväksi eri toimijoiden tavoittellessa siirtymistään vähähiiliseen kiertotalouteen.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Ympäristöministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 35
00023 Valtioneuvosto

Aleksanterinkatu 7
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1603 9320
+358 9 1603 9320

kirjaamo.ym@gov.fi

Syke on koonnut laajan aineiston alue- ja yhdyskuntarakenteen nykytilasta ja tulevaisuudesta, sekä tuottanut aineistoa haja-asutusalueiden rakentamisen seurantaan. Keskeisiä uusia, toivottavia analyysikohteita ovat elinympäristön laatu, maapolitiikka, alueiden eriytyminen ja rakennuskannan seuranta. Näiden tarve korostuu täydennysrakentamisen, alueiden eriytymisen sekä rakennuskannan energiatehokkuusvaatimusten voimistuessa.

Sykeessä on monipuolista ja syvällistä osaamista luonnon monimuotoisuudesta, vaikka lajistoasiantuntemus on paikka pakoin kaventunut ajan myötä. Syken tuottama tieto Suomen lajistosta ja luontotyypeistä on edelleen korkealaatuista ja ennakoivaa, palvellen hyvin eri tarpeita, kuten esimerkiksi maankäyttöön liittyvissä kysymyksissä. Meri- ja sisävesikysymyksissä Syken osaamisen laaja-alainen hyödyntäminen on parantunut.

Syke on onnistunut kehittämään monipuolisia tietojärjestelmiä ja työkaluja, jotka ovat auttaneet eri sidosryhmiä ymmärtämään ympäristöön liittyviä kysymyksiä paremmin ja tekemään perustellumpia päätöksiä. Tämä on edistänyt ympäristötietoisuutta ja tukenut kestävästä kehitystä monilla eri aloilla, kuten maankäytön suunnittelussa, ilmastotyössä ja vesienhoidossa.

Syken onnistuminen näissä tehtävissä on osoittanut sen kyvyn toimia tehokkaana välittäjänä tiedon ja käytännön toimien välillä sekä vahvistanut sen asemaa luotettavana asiantuntijana ympäristökysymyksissä Suomessa ja kansainvälisesti.

Suomen ympäristökeskukselle annetuista ympäristöministeriön hallinnonalan kaikkiin neljään vaikuttavuustavoitteeseen kiinnitetyistä 12 tavoitteesta toteutui 7 täysin ja 4 osittain. Ainoastaan yksi Syken tavoitteeksi määritelty, Syken todellisiin vaikuttamismahdollisuuksiin nähden haasteellinen tavoite valtion virastojen hiilijalanjäljen pienentämisen vauhdittamisesta Syken tuottamien aineistojen ja työkalujen avulla jäi toteutumatta.

Maa- ja metsätalousministeriön ohjaamissa tehtävissä keskeiset tulostavoitteet saavutettiin valtaosin suunnitellusti. Osa tulostavoitteista saavutettiin kohtalaisesti tai tavoitteen saavuttaminen lykkääntyi osittain tai kokonaan johtuen vuoden 2023 vesitaloustehtäviin varattujen määrärahojen puutteellisesta käytön suunnittelusta. Osan tulostavoitteita tukevista erillisrahoitettavista hankkeista jouduttiin keskeyttämään syksyllä 2023, ja osaa supistamaan keskeisten tulostavoitteiden sekä lakisääteisten tehtävien hoitamisen varmistamiseksi.

Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämän vesitalouden vesi.fi –verkkopalvelun kävijämäärät ovat kasvaneet ja ylittäneet tavoitteen. Vesitilannepalvelu ja Tulvakeskuksen palvelut ovat olleet toimivia ja niitä on kehitetty onnistuneesti. Varautumista on edistetty useissa hankkeissa.

Toiminnallinen tuloksellisuus, voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Tuottavuutta kuvaavien tieteellisten julkaisujen lukumäärätavoitteiden toteumat ovat olleet laskusuuntaisia koko viimeisen nelivuotiskauden ajan ja jäivät merkittävästi vuoden 2023 tavoitteistaan. Julkaisuille asetettujen laatutavoitteiden toteumat kuitenkin puolestaan ylittivät vuodelle asetetut 2023 tavoitteet ja ovat olleet noususuuntaisia koko viimeisen nelivuotiskauden ajan. Päätöksentekijöiden käyttöön suunnattujen uusimpia tutkimustuloksia toimintasuosituksiksi kiteyttävien Policy Brief-julkaisujen määrä saavutti ja ylitti tavoitteensa vuonna 2023. Tietoaaineistojen hyödyntämistä mittaavat käyttömäärätavoitteet Syke pääsääntöisesti saavutti vuonna 2023.

Syken kokonaispalvelukyky julkishallinnon asiakastyytyväisyytenä mitattuna täytti vuodelle 2023 asetetun tavoitteensa. Sen sijaan tyytyväisyys asiantuntijatukeen on laskenut ja jäi tarkasteluvuonna tavoitteestaan. Samaan aikaan asiantuntijatukeen käytettyjen henkilötyövuosien osuus koko toiminnasta laski kaksi prosenttiyksikköä ja kustannukset supistuivat 0,9 %.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus oli julkisoikeudellisten suoritteiden osalta 94% tavoitteen ollessa 100% ja liiketaloudellisesti hinnoiteltujen suoritteiden osalta 104% tavoitteen ollessa 105%.

Vuonna 2023 jo 24 % Suomen ympäristökeskuksen kokonaisrahoituksesta kertyi ympäristöministeriön hallinnoimilta momenteilta, kun toimintamenomomentin osuus kokonaisrahoituksesta oli 36 %. Henkilötyövuosikertymä Sykeessä kasvoi edellisvuoteen verrattuna 3,2% samaan aikaan kun henkilöstön kokonaismäärä -705 henkilöä- pysyi lähes samana verrattuna edellisvuoteen, jolloin kokonaismäärä oli 708. Syken toiminta on nykyisellään erittäin toimitilatehokasta: 8,6 htm²/htv, kun valtion organisaatioille on asetettu tavoitteeksi saavuttaa tilatehokkuus 10 htm²/htv vuonna 2030.

2. Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulostavastuun kannalta sekä kehittämistarpeet

Suomen ympäristökeskuksen toimintakertomusteksti on selkeää, informatiivisesti kiteytettyä ja viestinnällisesti tasokasta. Tuloksellisuuden raportointi ja tavoitteiden toteutumien analysointi vuoden 2023 toimintakertomuksessa on asianmukaista ja sisältää tulostavastuun arvioimiseksi tarvittavat sekä muut ohjauksen kannalta keskeiset tiedot molempien ohjaavien ministeriöiden näkökulmasta.

Suomen ympäristökeskuksen sekä maa- ja metsätalousministeriön välistä tulossopimusta on kehitetty Suomen ympäristökeskuksen toiminnan vaikuttavuuden esiin tuomiseksi. Tulostavoitteiden vaikuttavuusindikaattoreiden kehittämistä on tarkoitus edelleen jatkaa osana tulostavoiteprosessia. Ohjauksessa ja tulostavoitteiden asettamisessa maa- ja metsätalousministeriö hyödyntää vuonna 2022 valmistunutta maa- ja metsätalousministeriön vesitalousstrategiaa 2030 ja sen mukaisia päämääriä.

Valtiontalouden tarkastusvirasto toteaa Suomen ympäristökeskusta koskevassa tilintarkastuskertomuksessaan (VN/12385/2024), että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

3. Toimenpiteet joihin Suomen ympäristökeskuksen on ryhdyttävä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Politiikka-analyyysien tuottamisessa ja erilaisissa kokeiluissa Syken on roolinsa rajoissa tarkoituksenmukaista edelleen vahvistaa ympäristöllisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyysnäkökulmaa läpileikkaavaa näkökulmaa sekä ilmastoon, luonnon ja rakennetun ympäristön samanaikaisesti huomioivaa innovatiivista ja laaja-alaista hankesuunnittelua. Tämä tukisi entistä paremmin kestävä kehityksen eri osa-alueiden integroimista käytännön ratkaisuihin ja politiikkatoimiin.

Ympäristöministeriö kannustaa Sykeä tukemaan asiantuntijuudellaan ja osallistumisellaan julkisten ja yksityisten toimijoiden verkostoitumista ja yhteiskehittämistä vaikuttavien ratkaisujen ja kestävyysmurroksen aikaansaamiseksi esimerkiksi hyödyntämällä Syken tekemässä kuntayhteistyössä hyväksi havaittuja moderointimenetelmiä yritysyhteistyössä. Kokeilutoiminnassa eri sidosryhmien kanssa löydettyjen kokonaiskestävyttä edistävien toimien riittävyyttä ja vaikuttavuutta tulisi rohkeasti arvioida, ja ehdottaa lisätoimia.

Syke toteaa toimintakertomuksessaan, että asiantuntijatukeen käytetty työaika on supistunut ja että T&K-toimintaan kohdistuva kysyntä lisää painetta siirtää edelleen resursseja asiantuntijatuesta hankerahoituksella toteutettavaan T&K-toimintaan. Ympäristöministeriö korostaa, että Suomen ympäristökeskuksen toimintamenorahoituksella rahoitettaviin perustehtäviin lukeutuu nimenomaan myös asiantuntijatuon tuottaminen julkishallinnon toimijoille. Yleisesti ottaen ympäristöministeriö kehottaa Suomen ympäristökeskusta kiinnittämään huomiota tuottamiensa hankkeiden realistiseen määräraha- ja henkilöresurssisuunnitteluun.

Suomen ympäristökeskuksen tulee jatkaa yhteistyötään ja palvelujaan aluehallinnolle ja ministeriöille sekä edelleen kehittää niitä, myös valtion aluehallinnon uudistus huomioon ottaen, yhteistyössä aluehallinnon sekä molempien ohjaavien ministeriöiden kanssa. Tietojärjestelmiin liittyvään riskienhallintaan osana kansallista ja kansainvälistä turvallisuutta tulee kiinnittää huomiota.

Maa- ja metsätalousministeriön näkökulmasta Suomen ympäristökeskuksen on varmistettava lakisääteisten perustehtäviensä hoitaminen toimintamenovaroin, parannettava ministeriön toimintamenorahoituksen ja juomavesidirektiivin toimeenpanoon tarkoitetun rahankäytön läpinäkyvyyttä sekä kiinnitettävä huomiota määrärahaesityksen valmisteluun ja määrärahojen seurantaan. Syken tulee varmistaa lakisääteisten vesitaloustehtävien hoito valtion tuottavuusohjelmaa toimeenpantaessa riittävässä vuoropuhelussa maa- ja metsätalousministeriön kanssa.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa lisäksi, että Suomen ympäristökeskuksen tulee jatkaa vesitalouden tiedonhallinnan uudistusta osana ympäristö- ja luonnonvaratiedon uudistuksen kokonaisuutta. Keskeisten toimintojen ja tietojärjestelmien toimintavarmuus ja turvallisuus tulee varmistaa, erityisesti yhteiskunnan turvallisuuden kannalta kriittisissä tehtävissä. Vesitalouden asiantuntijatehtävien hoitaminen luotettavasti, selkeästi ja tehokkaasti on varmistettava. Asiantuntijapalveluihin tulee varata riittävät resurssit ja kiinnittää huomiota palvelun laatuun.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo myös, että Suomen ympäristökeskuksen tulee jatkaa ja syventää yhteistyötään Luonnonvarakeskuksen kanssa vesitalouteen ja luonnonvaroihin liittyvissä tutkimus- ja asiantuntijatehtävissä sekä Tulvakeskuksen ja ilmastomuutosskenaarioiden osalta myös Ilmatieteenlaitoksen kanssa.

4. Toimenpiteet, joihin ohjaavat ministeriöt ryhtyvät tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Ympäristöministeriö jatkaa vuonna 2023 Syken kanssa aloittamaansa pitkäjänteistä kehitystyötä keskinäisessä yhteistyössä käytettävien prosessien ja toimintakulttuurin uudistamiseksi saadakseen Syken tuottaman tiedon oikea-aikaisesti ja entistä kattavammin ja proaktiivisemmin tukemaan direktiivi- ja lainsäädäntövalmistelua.

Valtion tuottavuusohjelman toimeenpanoa ja sen keskinäisvaikutuksia hallinnonalan eri virastoissa ympäristöministeriö tarkastelee ja suunnittelee yhteistyössä kaikkien ympäristöhallinnon eri toimijoiden kanssa.

Maa- ja metsätalousministeriö tulee ohjauksessaan kiinnittämään huomiota vesitaloustehtävien luotettavaan hoitamiseen ja palvelukykyyn. Lisäksi ministeriö kiinnittää huomiota tiedonkulkuun, tietojärjestelmien turvallisuuteen, toimivuuteen ja luotettavuuteen, sekä yhteisten ratkaisujen kehittämiseen osana luonnonvara- ja ympäristötiedon kokonaisuutta ja asiakaspalvelua.

Kansliapäällikkö

Juhani Damski

Ylijohtaja

Ismo Tiainen

Jakelu Suomen ympäristökeskus (Syke)

Tiedoksi Valtiokonttori
Valtiontalouden tarkastusvirasto VTV
MMM Maa- ja metsätalousministeriö
MMM LVO Luonnonvara- ja vesitalousyksikkö, Antti Parjanne

VN/7111/2024-YM-4

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: